annya_ekonomiki

3. [Форми державного регулювання економіки та їх еволюція.] – доступ до ресурсу: https://pidru4niki.com/ekonomika/formi_derzhavnogo_regulyuvannya_ekonomiki_evolyutsiya

4. [Необхідність державного регулювання економіки] – доступ до ресурсу: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17847/

5. Мащенко М. А. Управління розвитком державно-приватного партнерства щодо забезпечення інвайронментальної безпеки в умовах інноваційної економіки / М. А. Мащенко // Інноваційні платформи управління економічними процесами в умовах цифровізації економіки : кол. монографія за ред. д.е.н., проф. Прохорової В. В. – Х.: Вид. Іванченка І. С., 2020. – с. 210-218.

6. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с.

УДК 336.3

КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТРУКТУРА ТА ЕВОЛЮЦІЯ

Кулакова А.Д.
студентка факультету Економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Кредитна система припускає наявність фінансових попередників – банків, які залучають кошти на умовах зворотності від одних суб’єктів і дають їх у позичку іншим суб’єктам. Кредитна система може функціонувати і без фінансових посередників. Власник вільних коштів може прямо і безпосередньо надавати їх у позичку позичальнику.

Така кредитна система стала формуватися в Україні у формі прямих грошових позичок між підприємствами. Але високі ризики таких «прямих» відносин кредиторів і позичальників, розбіжність за сумами і термінами наявної пропозиції коштів з попитом на них у кожній розвитій економічній системі неминуче призводять до виникнення особливих посередників, що на основі акумуляції коштів багатьох суб'єктів забезпечують задоволення практично будь-яких потреб ринкових суб'єктів у позикових засобах.

Надання грошових позичок підприємствами один одному в той період відбивало відсутність ринкових фінансових посередників в умовах появи ринкового руху коштів.

Справжнє формування кредитного ринку почалося в нашій країні з виникненням комерційних банків. Вся їхня активна діяльність з видачі кредитів своїм клієнтам із самого початку носила характер ринкових операцій, оскільки здійснювалася не відповідно до централізовано затвердженого плану розподілу кредитних ресурсів, а з обліком їхньої економічної вигідності для банку. Комерційні банки самі встановлюють вигідні для них умови видачі і погашення позичок, вони можуть вільно вибрати клієнтів, а клієнт – банк. Відношення комерційних банків із клієнтами з приводу надання кредитів створюються як звичайні ринкові відносини. Отже, в міру розвитку мережі комерційних банків відбувалася заміна адміністративно-розподільчих відносин у сфері кредиту на ринку, формувалась кредитна система. Зараз формування кредитної системи знаходиться в прямій залежності від розвитку систем комерційних банків і від остаточного звільнення їх від прямого впливу кредитного центру.

Незважаючи на те, що нова банківська система як і раніше несе на собі печатку старих відомчо-розподільних відносин, проте кредитна система в країні існує і є найбільш розвинутим елементом фінансового ринку. Ринок цінних паперів знаходиться в самій початковій стадії формування. Для нього характерна перевага державних цінних паперів.

Сучасна ринкова економіка представляє собою складний господарський організм, діяльність якого забезпечує велика кількість різноманітних виробничих, комерційних, фінансових та інформаційних структур, які взаємодіють між собою з метою задоволення інтересів різних груп суб'єктів економічних відносин потоків в економіці. Грошові потоки, як правило, не спрямовується безпосередньо від одного суб'єкта ринку до іншого, що

здебільшого є економічно недоцільним, а рухаються через посередників. У розвинутій ринковій економіці основним посередником, що забезпечує повноцінний кругообіг грошових коштів у господарстві, створюючи тим самим базові передумови для організації економічного циклу, є кредитна система країни – центральна ланка у всій системі взаємозв'язків між суб'єктами ринку.

Економічною основою функціонування кредитної системи, є кредитні відносини, виникнення яких пов'язане з не співпаданням у часі витрат, що здійснюються різними учасниками господарських процесів, і находженням необхідним для цього доходів. Таке неспівпадання, зумовлене об'єктів ринку і надаються у тимчасове користування іншим, що відповідає економічним і соціальним потребам суспільства в цілому. Зазначені моменти відображають дві найважливіші історичні передумови становлення і розвитку кредитної системи як центральної ланки економіки. З одного боку, розвиток товарного виробництва і розширення торгівлі обумовили зростання обсягів грошового обороту, що виникало необхідність впорядкування, а з іншого – виникає необхідність у специфічній формі підприємницької діяльності, пов'язаної з нагромадженням і розподілом тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку.

Організація використання цих двох найважливіших економічних завдань призвела до появи особливих підприємств – інститутів кредитної системи, які поділяються на три великі групи: центральні банки, комерційні банки, спеціалізовані кредитно-фінансові установи. При цьому перші дві групи складають окрему ланку організації кредитних відносин і представляють собою банківську систему країни, тоді як третя група є відносно відособленою системою на банківських установ, що спеціалізуються на виконанні окремих операцій. Головною ланкою кредитної системи у будь-якій країні є банки, ще здійснюються основну масу кредитних і фінансових операцій.

Центральний банк виступає основним координатором діяльності кредитних інститутів і виконує функцію управління грошово-кредитними і фінансовими процесами в економіці. Він, як правило, не виступає у взаємовідносини з підприємствами і населенням, а представляє собою свого роду «банк банків» і «банк держави», що визначається його базовими функціями як основного органу, який координує діяльність кредитної системи в цілому. В Україні повноваження центрального банку покладені на Національний банк, єдина мережа якого складається з центрального апарату,

Кримського республіканського та обласних управлінь, а також

Центральної розрахункової падати і регіональних розрахункових палат. Національний банк України і його регіональні управління в рамках резервної системи виконують функції, які в основному притаманні центральним банкам більшості країн світу: здійснює емісію грошей і організовує їх обіг; організовує розрахунки між іншими кредитними установами; концентрує кредитні ресурси і передає їх плату іншим банкам, тобто є своєрідним кредитором останньої інстанції для комерційних банків; здійснює управління і планування напрямів і масштабів використання кредитних ресурсів і грошового обігу; організовує касове використання державного бюджету та обслуговування державного борту країни; організовує інкасацію та перевезення грошових знаків і цінностей; здійснює ліцензування банківської діяльності. [1]

Обсяг іпотечного кредитування за 2020 рік. За результатами останнього опитування банки повідомили, що в грудні 2020 року вони видали 743 кредити на загальну суму 521 млн грн. За підсумками 2020 року банки видали іпотечних кредитів на суму 3,8 млрд грн. Це на 36% більше порівняно з 2019 роком. Опитування банків свідчать про те, що ринок іпотечного кредитування є дуже концентрованим. Майже 88% нових угод (3,3 млрд грн) за 2020 рік уклали п’ять банків. Також у минулому році зріс середній розмір кредиту на купівлю житла. Якщо у 2019 році він становив близько 516 тис. грн, то у 2020 році – 663 тис. грн. Середній розмір іпотечного кредиту на купівлю первинної нерухомості у 2020 році становив 682 тис. грн, а вторинної – 660 тис. грн. Результати опитувань показали, що вторинний ринок продовжує суттєво переважати за кількістю й за обсягом кредитування. Частка укладених іпотечних договорів на купівлю житла на вторинному ринку у 2020 році становила близько 85% за обсягом від усіх нових видач. Протягом 2020 року середньозважена ефективна відсоткова ставка за новими іпотечними кредитами знизилася. Згідно з даними банків у грудні 2020 року середня ставка іпотечного кредиту на вторинному ринку становила 14% (у грудні 2019 року – 20,6%), на первинному – 16,9% (у грудні 2019 року – 21,5%). Водночас у 2020 році близько 38% іпотеки за сумою укладено з фіксованою відсотковою ставкою (у 2019 році – понад 70% нової іпотеки). У регіональному розрізі найбільше іпотечних кредитів у 2020 році видано в місті Києві – 1,5 тис. договорів на загальну суму 1,4 млрд грн (37% від загальної суми). Після міста Києва найбільше іпотечних договорів у 2020 році укладено в Київській області – 46 договорів на загальну суму 605 млн грн (16% від загальної суми), у Харківській області – 617 договорів на загальну суму

майже 296 млн грн (8% від загальної суми), у Львівській області – 345 договорів на загальну суму 240 млн грн та в Дніпропетровській області – 388 договорів на загальну суму 192,2 млн грн.[2]

Таким чином структура сучасної кредитної системи України наближається до цивілізованого ринкового типу. У ході проведення реформ було взято курс на побудову дворівневої кредитної системи, здатної забезпечувати повноцінне комплексне обслуговування господарського обороту. Однак цей процес ще не завершено. Потребує суттєвого вдосконалення діяльності Національного банку України, становлення ринків короткострокових і довгострокових грошових капіталів зумовлює необхідність розвитку спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, розширення сфер діяльності кредитних установ неможливе без багатьох допоміжних організацій. Та найважливіше значення має розвиток діяльності комерційних банків як первинної і вихідної ланки кредитної системи.

Список використаних джерел:

1. Антонов Н. Г., Пессель М. А. Денежное обращение, кредит и банки. – Москва, 1994. -130с.
2. Радіонова І. С. Основи економіки. –К., 1995., -178с
3. Вітлінський В., Пернарівський О. Визначення рейтингу всередині вибірки // Вісник НБУ,- 1999.- № 2.- С. 61-62.
4. Матвієнко П. Рейтингова оцінка діяльності банків України // Економіка України.- 2008.- С. 37-46.